

ויקרא יט:כז

לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך:

מנה מסכת מכות פרק ג מנה ה

הקורח קרחה בראו והמקיף פאת ראו והמשחית פאת זקנו... על הראש שתיים אחת מכאן ואחת מזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם נטלו כולו כאחת אינו חייב אלא אחת ואינו חייב עד שיטלנו בתער ר' אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חייב:

שולחן ערוך י"ד הלכות גילוח קפ"א:

פאות הזקן הם ה', ורבו בהם הדעות, לפיכך ירא שמים יצא את כולם ולא יעביר תער על כל זקנו כלל. (ואפילו תחת הגרון)

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כא.

ואינו חייב עד שיטלנו בתער. ת"ר: ופאת זקנם לא יגלחו - יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב? ת"ל: לא תשחית; אי לא תשחית, יכול אם לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב? תלמוד לומר: לא יגלחו, הא כיצד? גילוח שיש בו השחתה, הו' אומר: זה תער.

רש"י מסכת מכות דף כא. ד"ה ת"ל לא תשחית

ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיער בצד עיקר כתער.

תרומת הדשן סימן רצה

שאלה: יש נידנדוד איסור לגלח פאת הזקן במספרים או לא? תשובה: יראה דיש מקום להחמיר אלא שאין העולם נזהרין בדבר... והנה קשה מאד להיות נזהר בדבר זה, אמנם נראה דנכון ליזהר שלא יספר פאת הזקן במספרים שהוא חדוד מאד, דליכא למיחש שיחתוך התחתון ולא העליון אלא כשהוא חדוד מאד, אבל אם אינו חדוד אי אפשר לתחתון בלי דבוק העליון, הנראה לעניות דעתי כתבתי.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות גילוח סימן קפא

סעיף ג - [לגבי פאות הראש:] אינו חייב אלא בתער. ויש אוסרים במספרים כעין תער, ויש לחוש לדבריהם.

סעיף י - אינו חייב על השחתת פאת הזקן אלא בתער, אבל במספרים מותר, אפילו כעין תער. הגה: ומ"מ נזהרים כשמסתפרין במספרים שיעשה היקף הגילוח בחלק העליון מן המספרות ולא בתחתון, פן יעשה הכל עם חלק התחתון והו' כתער (ת"ה סימן רצ"ה). מיהו נראה דתחת הגרון אין לחוש בזה, הואיל ואינו עיקר מקום הפאות (ד"ע).

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יב

וכעין ראייה לזה מהא שמתור להתגלח הזקן במספרים כעין תער ולא אסרו משום מראית העין... מ"מ כיון שלהמתגלחים הוא ניכר כבר הוא כידוע זה לכל דחברך חבא אית ליה וידעו הכל שפלוני מתגלח במספרים ובסם וכדומה ולא בתער.

בשמים ראש, סימן יח

ועל דבר האיר שבא לו בזקנו כמו חום ואש שופר' בבשר, ואמרו הרופאים להסיר זקנו בתער ע"י מים ובורית בכדי שילכו השערות מעיקרן, ואתה אסרת לעשותו כ"ז שלא יאמרו הרופאים שיש בדבר סכנה ואפילו ע"י גוי... תשובה... וע"י גוי לא נתנה התורה המצות להיעשות ומי לא סגי נמי דליכא גוי... אלא דאעפ"כ מדרבנן אסור.. וכיון שאין כאן אלא איסור דרבנן במקום צערא כי הא לא גזרו ויכול לעשות ע"י גוי, ואעפ"כ תלמדוהו שיקח תחלה במספרים, עד שלא יניח כדי לכוך ראשן לעקרן ואז כשמביא עליו התער אינו עוד איסור שאין זה קרוי פאה ולא שער...

שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן פ

...וע"ד אשר שאל בחכמה אם יש למצוא היתר לגלח הזקן תחלה במספרים ואח"כ להעביר תער על הבשר במקום שהיה השער, ודעת מעלתו להתיר מטעם שבתחלה כשהוא מגלח במספרים יש גילוח ואין השחתה ואח"כ בעת העברת התער יש השחתה ואין גילוח לפי שעולה בדעתו אח"כ שכבר הועבר השער ע"י מספרים ולא נשאר רק עקבי השערות והם קטנים ואין בהם כדי נטילת הזוג לא שייך בהם גילוח והביא ראייה לזה מדברי הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת פ"ב הל' א' ופרק ח' הלכה ה' פסק דשער של סימני טומאה יש להם שיעור כדי נטילת הזוג ומזה יצא מעלתו לדון בדבר חדש דכל כמה שאין בהם שיעור הזה לא שייך בהם שם תגלחת. הנה אם מצד הסברא רוצה לומר כיון שאין בהם כדי נטילת הזוג לא שייך תגלחת היא

סברא זרה מאד ואטו הואיל ואין הזוג של מספרים שולט בהו לגלחם הלא התער שולט בהו ועיקר הגילוח הוא בתער וכיון שהתער יכול לגלחם למה לא יהיה על זה שם גילוח... ודי בזה לדחות ראיות שלו להקל באיסור תורה ולא יוסיף לדבר בו בזה כי לא אשיב יותר מטעם אשר עמדי. ומעתה יראה למחות שם בהמקילים ולגער בהם עד מקום שידו מגעת אחרי שנדחו כל הראיות שלו. ולא עוד אלא אפילו אם היו ראיותיו כראי מוצקות יש בזה הריסה גדולה ונתת דבריך לשיעורים היום מגלחים במספרים עד העיקר ולמחר יגלחו גילוח כל דהו אחר שהם סומכים על התער המשחית הבא אח"כ וישאר שערות שיש בהם כדי נטילת הזוג וגם ישאר קצת שערות שלא הגיע שם המספרים וישחיתו בתער במה שאסור אפי' לפי דעתו.

תלמוד בבלי מסכת נדה דף נב:

מתני'. שתי שערות האמורות בפרה, ובנגעים, והאמורות בכל מקום - כדי לכוף ראשן לעיקרן - דברי רבי ישמעאל, ר"א אומר: כדי לקרוץ בציפורן, ר' עקיבא אומר: כדי שיהו ניטלות בזוג. גמ'. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: הלכה כדברי כולן להחמיר.

רמב"ם הלכות אישות ב:טז

שתי שערות האמורות בבן ובבת ובכל מקום שיעורן כדי לכוף ראשן לעיקרן, ומשיצמחו ויהיו יכולות להנטל בפי הזוג עד שיעורן לכוף ראשן לעיקרן דנין בהן להחמיר בכל מקום, לפיכך בבן ובבת נחשוב אותם גדולים להחמיר הואיל וצמחו כדי להנטל בפי הזוג, ונחשוב אותם קטנים להחמיר הואיל ולא הגיעו לכוף ראשן לעיקרן.

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קנד

והנה בבב"י תניא סי' צ"ט ק' ק"א נראה שהרגיש בחולשת הלכה זו וכתב שלא רצה להדפיסו רק מטעם הכמוס, ואני הולך רכיל ומגלה סוד, כי בעו"ה רבו המשחיתים בעם בתער ואם יגדל זקנם בחול המועד יהיה כדי לכוף ראש לעיקר ושוב אחר י"ט ישחיתוהו בתער ועוברים על כמה לאוין דאורייתא, ע"כ טוב להתיר איסור דרבנן בחה"מ שלא יצמחו השערות כ"כ, ולטעמיה אזיל שלא מצא תשובה מספקת להשואל בסו"פ הנ"ל ודחאו כמבואר למעיין שם, אך לפמ"ש לעיל שעכ"פ לא יצאו מידי מלקות המשחיתים בעם דאפילו יגלחו ערב י"ט האחרון מ"מ עד מוצאי י"ט יצמחו כדי קריצת ציפורן ויתחייבו א"כ למיעקר תקנת חכמים בכדי לא עקרין, ומכ"ש ליראי ה' ולחושבי שמו שאינם משחיתים זקנם למה יגלחו בחה"מ ויעברו על איסור דרבנן בגילוי פנים ובחוזק יד על מגן:

רש"י מסכת נדה דף נב:

לקרוץ - לאחוז מעט.

שהוה ניטלות בזוג - שיעורא רבה (דכולהו).

הכתב והקבלה פרשת קדושים יט:כז

...והנה למ"ש התוס' (נזיר מ' סד"ה ובתער), שהתער עוקר השער ומשחיתו מעיקרו. (ושם ל"ט ב' ד"ה כל שהוא) תער מעיקרו משרשו לגמרי, שפיר השמיט הכתוב מלת שער, להורות שההשחתה היא ללחיים עצמם שמשבית ומבטל מהם כח צמיחת השערות. ובמכדרשב"י (תזרע מ"ט א') אמאי כתיב בתער ולא במספרים, אלא משום דיתעבר שערא בשרשו. אמנם הנסיון אינו מאמתו כי עינינו רואות שהתער אינו מגלח השער מעיקרן, וההשחתה שעושה התער הוא, כמ"ש רנ"ו שבהעברה אחת על העור לוקח חלק גדול מהזקן, והמכלה דבר בבת אחת נקרא השחתה. ולמ"ש הראב"ע ששער הזקן לתפארת האדם הם, וכ"א בשבת קנ"ב הדרת פנים זקן,.... ובתשו' נודע ביהודה מ"ת סי' פ' הטיב להשיב בזה על חכם אחד שהתעורר לחלק בענין תגלחת הזקן. אמנם בתשוב' בשמים ראש סי' ח"י כתב שהלוקח שער הזקן תחלה במספרים עד שלא יניח כדי לכוף ראשן לעיקרן אז כשמביא עליו תער אין כאן איסור שאין זה קרוי פאה ולא שער כדמשמען סוגיא דנזיר שאין זה גלוח כלל וכאן לאיסור גלוח בעיני, ע"ש...

תוספות מסכת נזיר דף לט.

נזיר שגילח בין במספרים או שסיפף - פירוש תלש כל שהוא אפי' שער אחד לוקח עליו מיירי שיעור מעיקרו ומשחית מן השורש כעין תער דלוקה מקרא דתער לא יעבור על ראשו דמרבין בגמרא שאר המעבירין.

רש"י מסכת מכות דף כא. ד"ה לא תשחית

ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיער בצד עיקר כתער.

a. The above subject has been in the headlines in recent years, in relation to suspicions about the use of electric shavers. As is well known, the Torah forbids shaving with a razor, while one is permitted *lechatchila* – a priori, without any hesitation – to shave using scissors. In the Shulchan Aruch, it is written that "scissors that are like a razor" can also be used *lechatchila*, and that there is no dispute about this [Yoreh Dei'ah 181:10].

Thus, the central point to be determined is the definition of "scissors that are like a razor." Does an electric shaver fit into this category?

b. Until a few years ago (until the year 5761 – 2001), The Zomet Institute followed the recommendations of an article by Rabbi Shabtai Rapaport, *Techumin*, volume 13, page 200. He proposed as a criterion whether the blade is capable of cutting hair without rubbing against the screen that covers it. And his conclusion was that in the machines with a metal cover screen the blade alone cannot cut the hair. After the article was published, The Zomet Institute in fact issued kashrut approval certificates for this type of shaver (a blade covered by a metal screen).

c. But some doubts arose about this criterion, and we decided to review the question in greater depth. Detailed studies using close-up video photography indeed shed doubt on the previous assumptions. In an article in *Techumin* volume 22, we summarized the new results, including video-based photographs of the different stages of shaving.

d. The conclusion from this new study is that there is no discernable difference, from the physical or halachic point of view, between various models of electric shavers. If the "result" is what is important, all types of shavers would be prohibited for use, since none of the shavers leaves hair that can be pulled or that can be felt with the hand.

e. However, the question of whether shavers can be used is based on the definition of "scissors that are like a razor" and this depends on the mode of operation and not on the result. If the cutting is performed by two or more edges coming into contact, the machine is defined as scissors and not as a razor.

f. In all the electric shavers, the cutting process is one of contact between a moving blade and the head (a metal screen). Thus, from the point of view of the action performed, these machines are scissors. And this is the basis of our current position.

g. In addition, the current custom to remove the "lift and cut" mechanism from the shavers is hard to defend. If anything, this mechanism makes the operation even closer to that of a scissors, since it uses three elements in the cutting process: the blade, the screen, and the "lift and cut" device.

h. Companies that requested it have been given halachic approval for the specific models that were shown to us, but in principle they are no different from other shavers.

In summary: In our opinion, almost every type of electric shaver which operates as described above can be used.